

KOLLEKTIIVISTEN JA PAIKKAA ILMAISEVIEN JOHDOSTYYPPIEN SUHTEISTA SUOMESSA JA VIROSSA

Hannu Remes
Joensuun yliopisto

Lähivertailuja 17.

Toimittaneet Annekatrin Kaivapalu, Külvi Pruuli.

Jyväskylä Studies in Humanities, 53.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2006, pp. 231–240.

ISBN 951-39-2450-5

ISSN 1459-4323

1. Vertailtaessa suomen ja viron morfologisia järjestelmiä, voidaan havaita, että taivutusmorfologiassa kielillä on paljon yhteistä: niin nominien kuin verbien fleksiossa kielioppikategoriat ovat enimmäkseen samoja ja useimmiten käytetään samoja suffikseja, olkoonkin että niissä on monesti kielten välillä äänneeroja. Suhteellisen vähän on sellaisia vanhoja taivutuskategorioita, joissa suffiksit ovat eri perua tai joita toisessa kielessä ei esiinny. Tällaisista esimerkkejä ovat kielten erilaiset konditionaalityyppit sekä viron terminatiivi ja suomen potentiaali. Lisäksi viroon on kehittynyt muutamia nuorehkoja muotoja, joilta puuttuu suomesta – ainakin kirjakielestä – vastine (*ga*-komitatiivi, *de*-monikko, *si*-imperfekti ja kvotatiivi). Sen sijaan johto-opin puolella kielten välillä on selvästi enemmän eroja, ei pelkästään johtomahdollisuuksissa, vaan myös johdostyypeissä ja yhteistenkin tyyppien produktiivisuudessa.

Suomen ja viron johto-opillisten erojen syitä on aikoinaan tarkastellut Päivi Rintala (1986) lähinnä nominiderivaation osalta sekä vertaillut kielissä esiintyviä mahdollisuuksia muodostaa välineiden ja laitteiden nimiä. Hän on myös käsitellyt (1985) johtoprosessin produktiivisuuden näkökulmasta eräitä suomen ja viron deverbaalisia substantiivityyppejä, ensi sijassa tekijää, välinettä ja paikkaa ilmaisevien sanojen johtomahdollisuuksia. Rintalan huomion kohteena ovat olleet pääosin yhteiset johdostyyppit. Varsinkin välineennimitysten yhteydessä tulevat esille kielten väliset suuret erot johdostyypeissä. Itse olen tarkastellut suomen ja viron adjektiivijohdoksia ja voinut havaita, että johtomahdollisuuksissa on selviä eroja yhteistenkin johdinten käytössä (Remes 2002).

Reet Kasik on vertaillut useissa yhteyksissä (mm. 1989, 1992) suomen ja viron verbiderivaatiota ja on todennut (1992: 25): "Viron verbinjohdossa ei ole paljon sellaista, mikä suomen verbijohdosta puuttuisi, mutta suomen verbinjohdossa on melko paljon sellaista, mitä viron derivaatiosysteemissä ei ole." Eroja on muun muassa johdosten rakenteessa; virossa on tavallista johdoksen yksinkertaisuus: kanta ynnä yksi johdin. Suomessa voidaan johtokeinojen runsauden, esimerkiksi johdinten yhdistymismahdollisuuksien, vuoksi muodostaa usein samasta kannasta runsaammin johdoksia kuin virossa. Suomessa on myös selvästi enemmän johdinvariantteja, ja suhde voi olla sellainen, että suomen viittä johdostyyppiä vastaa virossa vain yksi (Kasik 1992: 29).

2. Tarkastelen esityksessäni suomen ja viron kollektiivisten ja paikkaa ilmaisevien johdostyyppien suhteita. Kollektiivijohdokset, ryhmäsanat ilmaisevat joukkoa tai kokonaisuutta, joka koostuu kantasanan tarkoitteista, esimerkiksi *aallokko*, *ohjeisto*, *pentue* ja virossa *laevastik*, *viisik*, *elanikkond*. Niihin voi liittyä myös paikan merkitys, kuten johdoksissa *männikkö*, *saaristo* sekä virossa *männik* ja *saarestik*. Samoja johdostyyppijä voidaan käyttää myös pelkästään lokaalisessa merkityksessä, mitä osoittavat muun muassa sanat *matalikko*, *kalmisto*, *alue* ja viron *madalik*, *kõrgustik* ja *maakond*. Osa johdostyypeistä ilmaisee pelkästään paikkaa, esimerkiksi suomen ja viron *la*-johdokset, kuten *sairaala*, *vankila*, *haigla*, *magala*, sekä suomen *(i)mO*- ja viron *mu*-johdokset: *leipomo*, *ohjaamo*, *elamu*, *pühamu*. Lähinnä suomessa voi lokaaliseen merkitykseen liittyä toisinaan deminutiivisuuden piirre, esimerkiksi tapauksissa *lammikko* (< *lampi*), *kujanne* (< *kuja*), *lahdelma* (< *lahti*) ja *niemeke* (< *niemi*).

Suomen ja viron kollektiivisten ja paikkaa ilmaisevien johdostyyppien vertailu osoittaa kielten suhteiden olevan samansuuntaisia kuin laajemminkin derivaatiassa: yhteisiä johtimia on melko vähän, ja tällöinkin voi olla eroja sekä produktiivisuudessa että johtoprosessissa. Huomattavan paljon on johdostyyppijä, jotka ovat ainoastaan toiselle kielelle ominaisia (ainakin kirjakielten vertailussa). Erikoistapaus on virossa vain johtimen funktiossa esiintyvä monikäyttöinen *kond*-aines, jota etymologisesti vastaa suomessa myös itsenäisenä sanana esiintyvä *kunta*. Vain osa *kond*-johdoksista on suomennettavissa *kunta*-loppuisella yhdyssanalla.

Seuraavasta taulukossa on esitetty rinnakkain suomen ja viron kollektiivisuutta, ryhmää, ja paikkaa ilmaisevien sanojen johtimet. Mukaan ei ole otettu eräitä vähän esiintyviä äänteellisiä variantteja.

Taulukosta havaitsee, että suomen kielessä on johdostyyppijä selvästi enemmän ja että virossa erityisesti kollektiivisuutta ilmaistaessa käytetään *kond*-suffiksin ohella lähinnä vain muutamia *ik*-loppuisia johdinvariantteja. *Us*-johdin on tässä käytössä harvinainen, kuten suomessakin. Johdin *(i)stu*, joka esiintyy enimmäkseen oppitekoisissa sanoissa, on epäproduktiivinen (Vare 1981: 155, Kasik 1996: 124). Miltei kaikilla taulukon johdostyypeillä on paikkaa ilmaiseva merkitys ja osalla sen rinnalla kollektiivista käyttöä. Vain suomen *isO*- ja *mistO*-johdokset rajoittuvat ilmaisemaan pelkästään ryhmää (*nuoriso*, *yhteisö*, *lukemisto*, *jäämistö*). Kielten yhteisiä ainoastaan lokaalisuutta osoittavia johtimia ovat *la* ja *(i)mO/mu*.

TAULUKKKO 1

Suomen ja viron kollektiiviset ja paikkaa ilmaisevat johdostyyppit

S U O M I			V I R O		
Ryhmä	Paikka	Johdin	Johdin	Ryhmä	Paikka
<i>nuoriso</i>	<i>aukio</i>	<i>iO</i> <i>isO</i>	<i>e : (e)me</i>		<i>rist/e : -me</i>
<i>aallokko</i>	<i>niemeke</i> <i>pohjukka</i> <i>matalikko</i>	<i>ke : kkee</i> <i>kkA</i> <i>(i)kkO</i> <i>(kunta)</i>	<i>(i)k : (i)ku</i> <i>kond</i> <i>la</i>	<i>viisik</i> <i>arstkond</i>	<i>madalik</i> <i>maakond</i> <i>haigla</i>
<i>köyhälistö</i>	<i>ruokala</i> <i>takalisto</i> <i>lahdelma</i> <i>laitama</i>	<i>lA</i> <i>listO</i> <i>lmA</i> <i>mA</i>			
<i>lukemisto</i>	<i>leipomo</i> <i>selkämys</i>	<i>mistO</i> <i>(i)mO</i> <i>mUs</i>	<i>mik</i> <i>mu</i> <i>ndik</i>	<i>vestmik</i>	<i>ristmik</i> <i>elamu</i> <i>kõrgendik</i>
<i>laivasto</i> <i>poikue</i> <i>hallitus</i>	<i>harjanne</i> <i>tasanko</i> <i>suvanto</i> <i>kumpare</i> <i>ympäristö</i> <i>alue</i> <i>nurkkaus</i> <i>keskusta</i>	<i>nne : ntee</i> <i>nkO</i> <i>ntO</i> <i>re : ree</i> <i>(i)stO</i> <i>Ue : Uee</i> <i>Us : Ukse</i> <i>UstA</i>	<i>stik</i> <i>(i)stu</i> <i>us : use</i>	<i>laevastik</i> <i>nimistu</i> <i>valitsus</i>	<i>kõrgustik</i> <i>kalmistu</i> <i>peatus</i>

3. Suomen kielen tavallisimmat kollektiivisuutta ja osin samalla paikkaa ilmaisevien sanojen johtimet ovat *(i)kkO* ja *(i)stO*: *aallokko*, *vesakko*, *asteikko*, *pensaikko* ja *astiasto*, *sanasto*, *miehistö*, *pensaisto*. Johdinten pitemmän variantin alku-*i*, jota Mauno Koski (1982: 40–41) kutsuu satelliitiksi, on peräisin tapauksista, joissa johtimet ovat liittyneet monikkovartaloon, mutta *i*:llä ei voi osoittaa olevan nykykielessä numerusfunktiota. Esimerkiksi *kuusikko* (pro **kuusekko*) merkitsee paikkaa, jossa on useita kuusia, mutta satelliititon *pajukko* on yhtä lailla merkitykseltään kollektiivinen. Sellaisissa tapauksissa kuin *koivikko*, *männikkö* ei tulkinta johtimen *kkO*-asun liittymisestä monikolliseen kantaan voisi edes tulla kysymykseen (vrt. *koivui-*, *mäntyi-* : *männyi-*).

Johdostyyppinä *(i)kkO* ja *(i)stO*, jotka ovat eri perua murretaustaltaan, käytetään osittain rinnan, etenkin luonnonesiintymistä puhuttaessa: *hongikko* ~ *hongisto*, *kuusikko* ~ *kuusisto*, *pensaikko* ~ *pensaisto*, *ruohikko* ~ *ruohisto*, *taimikko* ~ *taimisto*, mutta myös esimerkiksi *ruudukko* ~ *ruudusto*. Usein on kuitenkin yleisessä käytössä vain jompikumpi johdostyyppi: toisaalta on *aallokko*, *matalikko*, *rannikko*, *asteikko*, *naulakko* ja toisaalta *lehmüksisto*, *oksasto*, *hinnasto*, *mallisto*, *ohjeisto*, *sanasto* sekä erimerkityksiset *puusto* ja *puisto*.

Virossa äänteellisesti vastaavia johtimia ovat *(i)k : (i)ku* ja *(i)stu*, jotka niin ikään voivat olla satelliittialkuisia. Silti vastaavaa johtokeinojen rinnakkaisuutta ei ole, vaan esimerkiksi kollektiivisiä ja samalla paikkaa ilmaisevia puiden ni-

mistä johdettuja sanoja muodostetaan normaalisti vain (*i*)*k*-johtimella: *haavik*, *kuusik*, *lepik*, *männik*. Wiedemannin sanakirjassa esitetään tällaisten johdosten ohella samassa merkityksessä etelävirolaisuuksina *haavist* ~ *haavistu*, *kuusist* ~ *kuusistu*, *lepest* ~ *lepistü* ja *kõivist* ~ *kõivistu*. Johannes Voldemar Veski piti aikoinaan tältä pohjalta ja ehkä osin suomen johtomallienkin vaikutuksesta tarpeellisenä ottaa kirjavirossa käyttöön merkitykseltään eriytetty johdostyyppipari, jossa *haavistu* merkitsisi puhtaasti haapametsää ja *haavik* haapavaltaista metsää, jossa kasvaa muitakin puita. Veskin suomesta lainaamia kollektiivisia (*i*)*stu*-johdoksia ovat muun muassa *kinnistu*, *nimistu* ja *puistu* 'puudeala'. (Rätsep 2002: 313–314.)

Viron (*i*)*k*-johdoksen suomalainen vastine on usein muu kuin (*i*)*kkO*-johdos, esimerkiksi *sügavik* - *syväanne*, *kohvik* - *kahvila*, *pimik* - *pimiö*, *peidik* - *piilo*, *kätkö*. Aavikin suomesta lainaamassa, maantieteen terminä käytössä olevassa sanassa *neemik* 'väike neem' (Rätsep 2002: 242) on johdin vaihdettu. Normaali deminutiivijohdos *neemeke* olisi lähempänä originaalia *niemeke*. Virossa (*i*)*k*-johtimella voidaan muodostaa laajemmin kuin suomessa vastaavalla suffiksilla (ihmis)joukkoa tarkoittavia sanoja: *kolmik*, *viisik*, *enamik*, *vähemik*, *paremik*. Suomessa tämä on mahdollista vain numeraalikannoista: *kolmikko*, *viisikko*, *kymmennikkö*. Komparatiivi- ja superlatiivikantaiset johdokset ovat (*i*)*stO*-tyyppiä: *enemmistö*, *vähemmistö*, *parhaimmistö*.

Yhteisten johdostyyppien käytön kannalta on syytä pitää silmällä myös johdosten taivutusta: onko se lähellä puhujalle äidinkielestä tuttua mallia, vai onko lähtö- ja kohdekielten välillä yhteisissä taivutuskategorioissa esimerkiksi oppimista vaikeuttavia eroja? Viron (*i*)*k*- ja suomen (*i*)*kkO*-johdosten välillä tällaisia ei juuri ole. Monikon partitiivi ja vaihtoehtoinen *i*-monikko ovat virossa diftongillisia *kuusikuid*, *kuusikuis* kuten suomessakin: *kuusikoita*, *kuusikoissa*. Suomen rinnakkainen monikon partitiivityyppi *kuusikkoja* poikkeaa kuitenkin virolaisesta vastineestaan selvästi.

4. Suomen (*i*)*stO*-johdoksia vastaavat virossa vähäkäyttöisen (*i*)*stu*-johdostyyppin asemesta semanttisesti usein *stik*-johdokset. Molemmat johtimet ovat yhdysperäisiä, ja niissä on yhteinen *st*-aines. On esimerkiksi kollektiivivastaavuudet *laevastik* - *laivasto*, *sõnastik* - *sanasto*, *mõistestik* - *käsitteistö*, *loomastik* - *eläimistö*, *soolestik* - *suolisto*, *torustik* - *putkisto*. Toisinaan kollektiivijohdoksen ohella tai sijasta suomessa on luonteva vastine myös monikko: *reeglistik* - *säännöstö*, *säännöt*, *tähestik* - *aakkosto*, *aakkoset*; *harjutustik* - *harjoitukset*, *kombestik* - *tavat*, *sündmustik* - *tapahtumat* (myös *juoni*). Vastineena voi olla yhdyssanakin, muun muassa tapauksissa *nimestik* - *nimiluettelo*, *tänavastik* - *katuverkko*.

Lokaalisten ja osin samalla kollektiivisten viron *stik*-johdosten suomalaisvastineet ovat niin ikään usein (*i*)*stO*-tyyppiä; rinnalla voi myös esiintyä (*i*)*kkO*-johdos: *koobastik* - *luolasto*, *mäestik* - *vuoristo*, *kadastik* - *katajisto* ~ *katajikko*, *põõsastik* - *pensaisto* ~ *pensaikko*. Johdosten suhde voi olla lisäksi tyyppiä *mätastik* - *mätätäikkö*. Jos viron johdoksella on vain paikan merkitys, on suomessa merkitysvastineena tavallisesti muuntyyppinen johdos tai johtamaton sana, esimerkiksi

kõrgustik - ylänkö (suomen *nkO*-sanat ilmaisevat vain paikkaa), *kitsustik* - sola (myös *kapeikko*), *kärestik* - koski, *vuolle*.

Eräitä viron *stik*-johdoksia, esimerkiksi kirjakieleen jo 1800-luvulla tulleita sanoja *laevastik* ja *sõnastik*, on pidetty (Rätsep 2002: 236) suomalaislainoina, joissa kuitenkin johdin on vaihdettu. Huno Rätsep (2002: 240) on huomauttanut, että oikeastaan tällaiset johdot eivät ole varsinaisia lainasanoja, vaan ne ovat sekalainoja, joissa on lainattua derivaatiomalli merkityksineen sekä mahdollisesti myös vartalo (ks myös Kasik 1991: 467).

5. Viron *kond* on hyvin produktiivinen kollektiivijohdin, jolla muodostetaan varsinkin ihmisryhmää osoittavia sanoja. Jonkin verran on myös muun muassa paikkaa, aluetta tarkoittavia *kond*-johdoksia. Suffiksin suomalainen äännevästine on itsenäinen sana *kunta*, mutta sanan tällainen käyttö vastaamassa ruotsin *kommun*-sanaa perustuu 1800-luvulla suoritettuun tietoiseen abstrahointiin, ja vanhastaan on tunnettu vain *kunta*-loppuisia yhdyssanoja, kuten *maakunta*, *kihlakunta*, *perhekunta* ja *perikunta*, joissa *-kunta* merkitsee aluetta tai ihmisjoukkoa (Hakulinen 1948: 211). Aines ei ole kuitenkaan johdin, koska se ei ole mukautunut vokaalisointuun. Uudessa Isossa suomen kieliopissa (2004: 204, 552) huomautetaan *kunta*-loppuisten yhdyssanojen kollektiivia ilmaisevasta merkityksestä. Osa viron *kond*-johdoksista on suomalaislainoja, esimerkiksi *toimkond*, *kuulajaskond*, *paikkond*, *ühiskond* ja *üliõpilaskond* (Rätsep 2002: 236).

Viron *kond*-johdosten suomalaiset vastineet eivät kuitenkaan ole läheskään aina *kunta*-loppuisia yhdyssanoja, vaan ne voivat olla samamerkityksisen kantasanan kollektiivi- ja lokaalijohdoksia taikka muita yhdys- tai yhdistämättömiä sanoja. Usein luonteva vastine on samamerkityksisen sanan monikko (virossakin on kiinnitetty huomiota *kond*-johdosten liikakäyttöön monikon kustannuksella; Kasik 1996: 116). Esimerkkejä kollektiivisuutta ilmaisevien *kond*-johdosten suomalaisista vastineista:

A. Suomessa *kunta*-loppuinen yhdyssana (rinnalla voi olla monikko tai johdos)

<i>arstkond</i>	<i>lääkärikunta</i>
<i>kuulajaskond</i>	<i>kuulijakunta</i>
<i>õpilaskond</i>	<i>oppilaskunta</i>
<i>ühiskond</i>	<i>yhteiskunta</i> (vastaa oik. sanaa <i>yhdyskunta</i>)
<i>liikmeskond</i>	<i>jäsenkunta</i> ~ <i>jäsenistö</i>
<i>klientkond</i>	<i>asiakaskunta</i> ~ <i>asiakkaat</i>

B. Suomessa kollektiivijohdos (rinnalla voi olla muu yhdyssana)

<i>elanikkond</i>	<i>väestö, asujaimisto</i>
<i>meeskond</i>	<i>miehistö, joukkue</i>
<i>haritlaskond</i>	<i>sivistyneistö</i>
<i>pesakond</i>	<i>pesue</i> ~ <i>pesye</i>
<i>seltskond</i>	<i>seurue, seurapiiri</i>

C. Suomessa monikko

<i>luuletajaskond</i>	<i>runoilijat</i>
<i>tegelaskond</i>	<i>henkilöt (esim. näytelmässä)</i>
<i>jalakäiaskond</i>	<i>jalankulkijat</i>
<i>sugulaskond</i>	<i>sukulaiset</i>

D. Suomessa muu yhdyssana tai yhdistämätön sana

<i>põlvkond</i>	<i>sukupolvi (vanh. polvikunta)</i>
<i>sõpruskond</i>	<i>ystäväpiiri</i>
<i>naiskond</i>	<i>naisjoukkue</i>
<i>parvkond</i>	<i>parvi</i>

Kaikki *kond*-johdokset eivät ole sijoitettavissa edellä oleviin ryhmiin. Esimerkiksi sanan *perekond* suomalaisia vastineita voivat kulloisestakin käytöstä riippuen olla *perhe*, *perhekunta* ja *ruokakunta*.

Paikkaa, aluetta osoittavia viron *kond*-johdoksia vastaavat suomessa yleensä hallinnollisen alueen merkityksessä *kunta*-loppuiset yhdyssanat, kuten tapauksissa *maakond* - *maakunta*, *hertsogkond* - *herttuakunta*, *krahvkond* - *kreivikunta* ja *piiskopkond* - *hiippakunta*. Toisaalta *kihelkond* on *pitäjä* eikä *kihlakunta*, mitä se äänteellisesti vastaa, ja *ringkond* on osin *piirikunta*, mutta osin myös muun muassa *piiri*, *alue*. Sellaisilla sanoilla kuin esimerkiksi *keskkond*, *lähikond* ja *vesikond* ovat suomessa vastineina (*i*)*stO*-johdokset: eri kantasanaan perustuva *ympäristö* sekä *lähistö* (myös *lähiseutu*) ja *vesistö*. Suomesta lainattu *valdkond* (Rätsep 2002: 236) ei suinkaan tarkoita *valtakuntaa* vaan *alaa*, *aluetta*.

6. Suomen ja viron yhteisten vain paikkaa osoittavien *la*- ja (*i*)*mO*/*mu*-johdosten produktiivisuudessa ja derivaatiosuhteissa on selviä kielten välisiä eroja. Suomen *la*-johdokset ovat aina nominikantaisia: *pappila*, *kanala*, *kahvila*, *ravintola*, *sairaala*. Niissäkin tapauksissa, joissa johdoksen korrelaattina on verbi, on ennen johdinta verbikannan nominaalistava johdin, esimerkiksi *myymälä*, *uimala*, *käymälä* (yksitavuisilla verbeillä se on aina *mA*), *parantola*, *pesula*.

Viron *la*-johdokset voivat olla sekä nomini- että verbikantaisia, ja verbikantainen johtosuhte on jossain määrin produktiivinen (Kasik 1996: 115). Nominista on johdettu muun muassa *kanala*, *söökla*, *suvila*, *vangla* (Aavikin laina suomesta, Rätsep 2002: 261) sekä *haigla*, ja verbikantaisia ovat esimerkiksi *asula*, *ravila*, *ujula*, *levila*, *magala*, *pesula*. Huomiota herättää, ettei virossa muodosteta *la*-johdoksia sukulaisuutta osoittavista sanoista kuten suomessa, jossa esiintyvät muun muassa johdokset *mummola*, *appela* ja *enola*.

Taivutusasteiden osalta on kiinnostavaa, että nykysuomessa *la*-substantiivien monikonmuodostus on erilainen kuin historiallisesti saman johdinten sisältävillä adjektiiveilla: on toisaalta *kanala* : *kanaloita*, *myymälä* : *myymälöitä* mutta toisaalta *matala* : *matalia*, *vetelä* : *veteliä*. Virossa taas sekä *kanala*-tyyppiset substantiivit että nominatiiviltaan loppuheittoiset *madal*-tyyppiset adjektiivit taipuvat samoin, mutta kummastakin suomen mallista poiketen: *kanala* : *kanalaid* ja *madal* : *madalaid*. Suomen monikkomuodoissa voi pääpainottomassa

tavussa esiintyä *ai/äi*-diftongi vain supistumatapauksissa (esim. *lampaita, pylväitä*).

Kun suomen paikkaa merkitsevät *lA*-johdokset ovat aina nominikantaisia, ovat puolestaan *(i)mO*-johdokset aina verbikantaisia. *(i)mO*-johdostyyppi on nykyään varsin suosittu muodostettaessa teko- ja toimintapaikan nimiä, esimerkiksi *katsomo, kutomo, leipomo, näyttämö, ompelimo, panimo, valimo, äänittämö*. Supistumaverbien johdoksissa johdinvariantti on aina *mO*: *kampaamo, korjaamo, ohjaamo, pakkaamo, värjäämö*.

Viron *mu*-johdin on tuotu kirjakieleen eteläviron murteista ja on varsin vähäkäyttöinen. Pääosin *mu*-johdokset ovat oppitekoisia, ja on mahdollista, että johtimen käyttöön on vaikuttanut osaltaan suomen *(i)imO*-johdostyyppi (Rätsep 2002: 307). Kuitenkin suomalaisesta äännevastineestaan poiketen *mu* voi liittyä verbikannan lisäksi myös nominikantaan. Deverbaaleja ovat esimerkiksi Veskin muodostamat *elamu, valamu, pesemu* ja denominaaleja Aavikin sepite *varamu* sekä *pühamu* ja *eramu*. Johdin *mu* liittyy yksitavuisen kannan omaavaa sanaa *koelmu* (*oe* supistumadiftongi) lukuun ottamatta yleensä kaksitavuiseen, vokaaliloppuiseen kantaan, kuten edellä mainituissa johdoksissa. Muutamissa sanoissa, esimerkiksi *songermu*, on kaksitavuinen kanta konsonanttiloppuinen. Suomessa kanta on aina vokaaliloppuinen ja voi olla pitempikin, mikä näkyy muun muassa johdoksista *pakastamo, matkustamo* ja *äänittämö*.

7. Suomalaisten ja virolaisten on tärkeä kiinnittää toistensa kielen opiskelussa ja käytössä huomiota sanaston alueella kielten johto-opillisiin suhteisiin, kuten johdostyyppien valikoimaan, äänteellisesti yhteisissä johdostyypeissä esiintyviin derivationaalisiin ja produktiivisuuseroihin sekä tietysti johdosten semanttisiin suhteisiin. Kollektiivisten ja paikkaa ilmaisevien johdostyyppien vertailu vahvistaa kuvaa siitä, että sananjohdossa suomen ja viron erot ovat monissa kohdin varsin suuret. Osaltaan tähän on vaikuttanut kielten sanaston tietoinen kehittäminen, mikä näkyy useista edellä mainituista esimerkeistä.

LÄHTEET

- Hakulinen, L. 1948. Sanahistoriallista opetusainesta. *Virittäjä* 52, 205–215.
- Hakulinen, L. 1979. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Neljäs, korjattu ja lisätty painos. Otava, Helsinki.
- Iso suomen kielioppi. Päätoimittaja Auli Hakulinen. SKS, Helsinki 2004.
- Kasik, R. 1989. Eestin ja suomen verbinjohto. *Sananjalka* 31. Turku, 81–91.
- Kasik, R. 1991. Derivatiivsetest laenudest. *u-liitelised verbid eesti ja soome keeles*. *Keel ja Kirjandus*, 466–476.
- Kasik, R. 1992. Viron ja suomen sananjohdon vertailua. Teoksessa Sulkala, H. & Kingissepp, V. (toim.) *Viron kielen päivä 6.5.1992*. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen laitoksen tutkimusraportteja 35. Oulu, 25–33.
- Kasik, R. 1996. Eesti keele sõnatuletus. Tartu Ülikooli Eesti keele õppetooli toimetised 3. Tartu.
- Koski, M. 1982. Suomen johto-opin morfologiaa. *Fennistica* 4. Åbo Akademi. Turku.
- Remes, H. 2002. Adjektiivien johdostyyppit suomessa ja virossa. Teoksessa Kasik, R. (toim.) *Lähivertailuja* 12. Tartu Ülikooli Eesti keele õppetooli toimetised 19. Tartu, 96–104.
- Rintala, P. 1985. Eräät deverbaaliset substantiivityypit suomessa ja virossa. Teoksessa Remes, H. (toim.) *Lähivertailuja*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 24. Turku, 52–82.
- Rintala, P. 1986. Suomen ja viron johto-opillisten erojen syistä. Teoksessa Rintala, P. & Valge, J. (toim.) *Lähivertailuja* 2. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 31. Turku, 44–68.
- Rätsep, H. 2002. *Sõnaloo raamat*. Tartu: Ilmamaa.
- Vare, S. 1981. *Nimisõnaliited tänapäeva eesti kirjakeeles*. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Valgus.
- Vesikansa, J. 1978. *Johdokset. Nykysuomen oppaita* 2. Helsinki: WSOY.
- Wiedemann, F. 1893. *Ehstnisch-deutsches Wörterbuch*. Zweite vermehrte Auflage. St. Petersburg.